

Innst. 323 S

(2016–2017)

Innstilling til Stortinget fra næringskomiteen

Meld. St. 31 (2016–2017)

Innstilling fra næringskomiteen om Noen fiskeri- og havbrukspolitiske saker

Til Stortinget

Sammendrag

Innledning

I den senere tid har det vært en betydelig økning i antall anmodningsvedtak på det fiskeri- og havbrukspolitiske området. Flere av vedtakene gjelder problemstillinger som ikke har sammenheng med budsjettprosessen. Disse anmodningsvedtakene er ofte utformet slik at det vil være naturlig for departementet å foreta en nærmere utredning av saken, slik at regjeringen på denne bakgrunn kan fremme et forslag til politikk overfor Stortinget.

Det er på denne bakgrunn besluttet å legge fram en egen melding til Stortinget om oppfølging av et utvalg anmodningsvedtak om fiskeri- og havbrukspolitiske spørsmål.

Denne stortingsmeldingen behandler følgende anmodningsvedtak:

- Vedtak nr. 678 (2014–2015): «Stortinget ber regjeringen på egnet måte legge fram for Stortinget det endelige forslaget til produksjonsområder.»
- Vedtak nr. 680 (2014–2015): «Stortinget ber regjeringen legge fram en handlingsplan mot resistens.»
- Vedtak nr. 681 (2014–2015): «Stortinget ber regjeringen utarbeide en strategi mot rømming som tar utgangspunkt i en nullvisjon.»

- Vedtak nr. 569 (2015–2016): «Stortinget ber regjeringen utrede flytting av kvoteåret.»
- Vedtak nr. 570 (2015–2016): «Stortinget ber regjeringen fortsette prøveordningen med kvotefleks inntil videre og utvide denne til å gjelde på fartøynivå.»
- Vedtak nr. 573 (2015–2016): «Stortinget ber regjeringen opprette en ekspertgruppe for å se på prisfastsettelsen i førstehåndsomsetningen for fisk innenfor dagens fiskesalgslagslov, som skal gi råd og veiledning til partene.»
- Vedtak nr. 577 (2015–2016): «Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for og konsekvensene av å stille nasjonalitetskrav for eierskap av fartøy under 15 meter, eller på annen måte sikre nasjonalt eierskap til disse kvotene.»
- Vedtak nr. 919 (2015–2016): «Stortinget ber regjeringen vurdere å implementere forslagene fra Fiskarlaget og melde tilbake til Stortinget på egnet måte.» (Instruksen)

Om oppfølging av de enkelte stortingsvedtak

Vedtaket nr. 678 (2014–2015)

Stortinget traff vedtak nr. 678 (2014–2015) 15. juni 2015 i forbindelse med behandlingen av Innst. 361 S (2014–2015), jf. Meld. St. 16 (2014–2015) Forutsigbar og miljømessig bærekraftig vekst i norsk lakse- og ørretoppdrett. Vedtaket lyder:

«Stortinget ber regjeringen på egnet måte legge fram for Stortinget det endelige forslaget til produksjonsområder.»

Nærings- og fiskeridepartementet fastsatte 16. januar 2017 forskrift om produksjonsområder for akvakultur av matfisk i sjø av laks, ørret og regnbueørret, etter flere høringer.

Begrepet produksjonsområde ble innført av Arealutvalget i 2011 og beskrives videre i Meld. St. 16 (2014–2015). Produksjonsområdene skal være enheter for endring av produksjonskapasiteten i havbruksnæringen etter en handlingsregel.

Som en oppfølging av Stortingets vedtak ga Nærings- og fiskeridepartementet i oppdrag til Havforskningsinstituttet, sammen med Fiskeridirektoratet og Mattilsynet, å utarbeide et forslag til inndeling av norsk lakse- og ørretoppdrett i 11–13 produksjonsområder. Forslag og anbefalinger ble presentert 27. november 2015 i rapport fra Havforskningen nr. 20–2015 Forslag til produksjonsområder. Rapporten fokuserer på lakselus av flere grunner. Lakselus er godt egnet som modellorganisme, fordi områder som avgrenser lusesmitte også vil fungere for andre smittestoffer. Rapporten presenterte en områdeinndeling som reduserer smitte av lakselus på tvers av områdene basert på en mest mulig objektiv naturvitenskapelig tilnærming.

Nærings- og fiskeridepartementet sendte 24. juni 2016 på alminnelig høring et forslag til regelverk for å implementere det nye systemet for justering av produksjonskapasitet. Høringsnotatet inneholdt blant annet forslag til inndeling av kysten i produksjonsområder. Dette forslaget bygget på Havforskningens rapport nr. 20–2015, men det ble foretatt noen mindre justeringer sammenlignet med forslaget som ble presentert i fagrapporten. Justeringene lå innenfor det vitenskapelige grunnlaget i rapporten, og ble blant annet gjort for bedre å imøtekomme driftsmessige utfordringer som havbruksnæringen vil kunne oppleve.

Etter høringen har NFD fastsatt følgende produksjonsområder (jf. figur 3.2 i meldingen):

- Område 1: Svenskegrensen til Jæren
- Område 2: Ryfylke
- Område 3: Karmøy til Sotra
- Område 4: Nordhordland til Stadt
- Område 5: Stadt til Hustadvika
- Område 6: Nordmøre og Sør-Trøndelag
- Område 7: Nord-Trøndelag med Bindal
- Område 8: Helgeland til Bodø
- Område 9: Vestfjorden og Vesterålen
- Område 10: Andøya til Senja
- Område 11: Kvaløya til Loppa
- Område 12: Vest-Finnmark
- Område 13: Øst-Finnmark

Nærings- og fiskeridepartementet har besluttet at alle oppdrettere skal få mulighet til å drive i minimum to produksjonsområder, og at selskaper som viderefører en vesentlig andel av sin produserte fisk skal få drive på tvers av tre produksjonsområder. Det siste er i tråd med Stortingets syn slik det fremgår av Innst. 361 S (2014–2015) kap. 2.6. For den enkelte oppdretter innebærer dette at den geografiske fleksio-

biliteten selskapene nå har, i hovedsak vil bestå også etter at det nye systemet trer i kraft 1. oktober 2017.

Vedtak nr. 680 (2014–2015)

Stortinget traff vedtak nr. 680 (2014–2015) 15. juni 2015 i forbindelse med behandlingen av Innst. 361 S (2014–2015), jf. Meld. St. 16 (2014–2015) Forutsigbar og miljømessig bærekraftig vekst i norsk lakse- og ørretoppdrett. Vedtaket lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en handlingsplan mot resistens.»

Nærings- og fiskeridepartementet ga 2. juli 2015 Mattilsynet i oppdrag å utarbeide forslag til en handlingsplan mot resistens mot legemidler mot lakselus, med bidrag fra relevante etater og forskningsmiljøer.

Mattilsynet har, i samarbeid med Statens legemiddelverk, Fiskeridirektoratet, Havforskningsinstituttet, Veterinærinstituttet, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) og Universitetet i Bergen (UiB), utarbeidet et forslag til en handlingsplan mot resistens mot legemidler mot lakselus. Mattilsynet gjennomførte også et høringsmøte med berørte aktører i prosessen, og oversendte forslaget til handlingsplan til departementet den 19. juli 2016. Departementet sendte Mattilsynets forslag på alminnelig høring 20. desember 2016 med høringsfrist 10. februar 2017.

Handlingsplanens mål er at utviklingen av resistent lakselus skal stanses og reverseres, samtidig som lakselus skal holdes under god kontroll. Utviklingen på landsbasis skal måles mot resultater fra Mattilsynets overvåkingsprogram for følsomhet i 2015.

Tiltakene for å stanse og reversere resistensutviklingen handler om reduksjon i bruk av legemidler, bruk av gode alternative metoder for å kontrollere lusepåslag og bevisst rotasjon i både legemiddelbruk og ikke-medikamentell behandling. Dette krever at en rekke aktører bidrar. Aktørene omfatter oppdrettsnæringen, fiskehelsepersonell, forvaltningen og forskningsmiljøene.

Oppdrettsnæringen bør innrette seg slik at bruk av forebyggende tiltak og ikke-medikamentell behandling benyttes som førstevalg. Sentralt er aksept for at reduserte utsett eller tidlig utslakting må benyttes i perioder for å forebygge og reversere utviklingen av resistens. Det er viktig med sonevis drift med brakklegging mellom hvert utsett og bruk av utstyr for å hindre smitte. Dessuten må det bygges opp kapasitet for produksjon av rensefisk, og det må være fokus på riktig bruk av rensefisk.

I høringen ble det gitt generell støtte til planen. Departementet vurderer forslaget til handlingsplan som et godt grunnlag for videre oppfølging.

De økonomiske konsekvensene for næringen er vanskelige å anslå, men det er sannsynlig at kostna-

dene ved en fortsatt utvikling av resistens, vil være høyere enn tiltakene som handlingsplanen beskriver. Økt tilsyn vil være viktig for å følge opp handlingsplanen. Mattilsynet skal i 2017 øke innsatsen knyttet til kontroll av oppdrettsanlegg, jf. Innst. 8 S (2016–2017).

Regjeringen vedtok 23. mars 2017 en handlingsplan mot resistens mot legemidler mot lakselus.

Vedtak nr. 681 (2014–2015)

Stortinget traff vedtak nr. 681 (2014–2015) 15. juni 2015 i forbindelse med behandlingen av Innst. 361 S (2014–2015), jf. Meld. St. 16 (2014–2015) Forutsigbar og miljømessig bærekraftig vekst i norsk lakse- og ørretoppdrett. Vedtaket lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en strategi mot rømming som tar utgangspunkt i en nullvisjon.»

Nærings- og fiskeridepartementet ga 2. juli 2015 Fiskeridirektoratet i oppdrag å utarbeide et forslag til en strategi mot rømming som tar utgangspunkt i en nullvisjon. Fiskeridirektoratet har involvert næringsorganisasjonene i arbeidet med forslaget. Departementet sendte Fiskeridirektoratets forslag på alminnelig høring 20. desember 2016, med høringsfrist 10. februar 2017.

Forslaget til strategi som har vært på høring, slår fast at både grunnleggende risikoforståelse og måten risiko håndteres på, må revideres for å redusere påvirkningen ytterligere. Virksomhetene må i større grad enn i dag overta ansvaret for å innføre risikoreducerende tiltak. Strategiens visjon er at genetisk påvirkning ikke skal forekomme. Strategien skisserer en løsning gjennom to ledd. Første ledd går ut på at ved rømmingssikker utforming og drift av anlegg og forvaltningens risikobaserte tilsyn, skal rømming av oppdrettsfisk reduseres maksimalt. Andre ledd går ut på at ved eventuell rømming av oppdrettsfisk skal genetisk interaksjon i ville bestander reduseres til et minimum.

Det første leddet er den forebyggende delen av strategien. Når uønskede hendelser likevel skjer, innebærer det andre leddet at næringen og forvaltningen gjennomfører effektive skadebegrensende tiltak. Dette betinger ifølge strategien økt fokus fremover på fem områder: 1) Kunnskap, 2) Erfaringsformidling og dialog, 3) Sikkerhetskultur, 4) Effektivt sikkerhetsregelverk og 5) Profesjonell beredskap.

Strategien er overordnet utformet og hovedinntrykket fra høringen er at det er stor konsensus om innholdet, dvs. både om situasjonsbeskrivelse, problembeskrivelse og årsaksforhold. Videre er det stor konsensus om tiltakene i strategien, og om de fem satsingsområdene fremover. Departementet vurderer strategien og tiltakene som et godt grunnlag for videre oppfølging. Forslaget om å gjennomføre et prøve-

prosjekt med fysisk merking av oppdrettsfisk ved fettfinneklipping i et geografisk avgrenset område er ikke inkludert i strategien.

Tiltakene som myndighetene vil ha ansvar for å følge opp vil bli dekket innenfor ordinære rammer. Tiltakene får i begrenset omfang økonomiske konsekvenser for næringen, utover at den i større grad enn i dag må påta seg ansvaret for å innføre og identifisere barrierer som risikoreducerende tiltak. Tiltak som kan påføre næringen vesentlige kostnader eller ulemper skal vurderes og eventuelt høres i egne prosesser.

Regjeringen vedtok 23. mars 2017 en strategi mot rømming som tar utgangspunkt i en nullvisjon.

Vedtak nr. 569 (2015–2016)

Stortinget traff vedtak nr. 569 (2015–2016) 5. april 2016 i forbindelse med behandlingen av Innst. 2015 S (2015–2016), jf. Meld. St. 10 (2015–2016) En konkurransekraftig sjømatindustri. Vedtaket lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede flytting av kvoteåret.»

Fiskeridirektoratet sendte 4. oktober 2016 saken om endring av kvoteåret i torskefiskeriene på høring, med frist 5. januar 2017. Fiskeridirektoratet har oppsummert med at det i årets høringsrunde ikke er kommet til nye vesentlige argumenter som støtter en endring av kvoteåret, siden den forrige utredningen i 2014.

Formålet med høringen har vært å kartlegge hvorvidt en omlegging av kvoteåret er et egnet virkemiddel for å få landingene jevnet ut gjennom året og sikre landindustrien råstoff også på høsten. Høringen viser at det ikke er entydig at et slikt virkemiddel vil treffe i forhold til formålet. Departementet vurderer at en regulering av torskefiskeriene med garanterte fartøyskvoter og innføringen av kvotefleksibilitet mellom reguleringsår gir næringen god forutsigbarhet for å kunne tilpasse seg slik at næringen oppnår en optimal verdiskaping. I tillegg har ferskfiskordningen også vist seg å være et egnet virkemiddel for å forskyve mer av fisket over til høstmånedene. Departementet støtter dermed flertallet av høringsinstansene, som mener at en videreføring av disse virkemidlene vil være viktigst for å oppnå et jevnere landingsmønster i torskefiskeriene.

Kombinasjonen av momentene fra høringen, Fiskeridirektoratets anbefaling og departementets egne vurderinger tilsier at kvoteåret foreløpig ikke endres. Departementet peker på at mange av rammebetingelsene for fiskeflåten er oppe til vurdering som følge av Eidesen-utvalgets utredning av kvotesystemet. Endring av kvoteåret er derfor naturlig å se i sammenheng med dette.

Konklusjonen er at kvoteåret ikke flyttes nå, men at man avventer oppfølgingen av Eidesen-utvalgets utredning.

Vedtak nr. 570 (2015–2016)

Stortinget traff vedtak nr. 570 (2015–2016) 5. april 2016 i forbindelse med behandlingen av Innst. 2015 S (2015–2016), jf. Meld. St. 10 (2015–2016) En konkurransekravtlig sjømatindustri. Vedtaket lyder:

«Stortinget ber regjeringen fortsette prøveordningen med kvotefleks inntil videre og utvide denne til å gjelde på fartøynivå.»

I pelagiske fiskerier ble kvotefleksibilitet (mellem reguleringsår) innført på fartøynivå høsten 2008. Ordningen omfatter nå fisket etter makrell, norsk vårgytende sild, nordsjøsild og kolmule.

Norge og Russland ble høsten 2014 enige om å ta i bruk kvotefleksibilitet mellom kvoteår på inntil ti pst. i fisket etter nordøstarktisk torsk og hyse fra og med 2015. Mellom nasjonene gjelder kvotefleksibiliteten på totalkvotenivå, og den gjelder begge veier – det vil si inntil ti pst. av totalkvoten kan forskutteres eller overføres til neste år. Det er opp til Norge hvordan vi ellers håndterer kvotefleksibiliteten, altså om den også skal gjelde ned på fartøygruppenivå og på fartøynivå.

Det kan så langt konkluderes med at den innførte kvotefleksibiliteten på gruppenivå i torskefiskeriene i nord har bidratt til større forutsigbarhet, ved at dette reduserer behovet for omfordeling mellom de ulike fartøygruppene på slutten av reguleringsåret.

Innføring av kvotefleksibilitet på fartøynivå i torskefiskeriene kan være krevende, særlig for de minste fartøygruppene hvor det er ulik grad av kvoteutnyttelse og dermed høy overregulering. Departementet vurderer at ordningen med slik kvotefleksibilitet i torskefisket bør utvides til å gjelde på fartøynivå først når man etter dialog med næringen og konkrete vurderinger finner at fordelene er større enn ulempene. Dette følges opp løpende i forbindelse med de årlige reguleringsmøtene i Fiskeridirektoratet.

Vedtak nr. 573 (2015–2016)

Stortinget traff vedtak nr. 573 (2015–2016) 5. april 2016 i forbindelse med behandlingen av Innst. 2015 S (2015–2016), jf. Meld. St. 10 (2015–2016) En konkurransekravtlig sjømatindustri. Vedtaket lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprette en ekspertgruppe for å se på prisfastsettelsen i førstehåndsomsetningen for fisk innenfor dagens fiskesalgslagslov, som skal gi råd og veiledning til partene.»

Næringskomiteen uttalte i Innst. 215 S (2015–2016) at førstehåndsomsetningen har betydning for verdiskapingen i senere ledd i verdikjeden og for antall arbeidsplasser i landindustrien. Komiteen uttalte videre at det er viktig at fiskesalgslagene også i fremtiden utøver sitt mandat på en måte som fremmer den samlede verdiskapingen i hele den norske sjømatnæringen. Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, understreket at de ikke støtter regjeringens forslag om å fjerne salgslagenes enerett til endelig fastsettelse av minstepris eller andre endringer i lovverket. På bakgrunn av Stortingets vedtak nr. 573 (2015–2016) oppnevnte regjeringen 6. juli 2016 en ekspertgruppe som fikk i oppdrag å se på forenklinger og forbedringer innen førstehåndsomsetningen av fisk innenfor dagens lovgivning. Gruppen overleverte sin rapport 16. desember 2016. Rapporten gir tilrådingen knyttet til minstepris, omsetning, forretningsregler og kvalitet.

Det anbefales blant annet i rapporten at det opprettes en nasjonal referanseprisindeks basert på omsetning av de mest sentrale fiskeslagene. Departementet konkluderer med at det vil innebære noe arbeid og kostnader å etablere og drifte en nasjonal referanseprisindeks. Kostnadene vil imidlertid oppveies av de besparelsene sjømatnæringen kan oppnå ved ikke å måtte forhandle om prisene flere ganger i året.

Rapporten er oversendt partene i førstehåndsomsetningen for vurdering og implementering. Rådene kan gjennomføres uten at det gjennomføres endringer av lov- eller forskrift. Nærings- og fiskeridepartementet vil være i dialog med salgslagene om oppfølging og implementering av tiltakene ekspertgruppen foreslår. Regjeringen vil ikke igangsette en ny utredning av rammebetingelsene for villfisknæringen og salgslagenes rolle som eier av markedsplassen nå.

Vedtak nr. 577 (2015–2016)

Stortinget traff vedtak nr. 577 (2015–2016) 5. april 2016 i forbindelse med behandlingen av Innst. 2015 S (2015–2016), jf. Meld. St. 10 (2015–2016) En konkurransekravtlig sjømatindustri. Vedtaket lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for og konsekvensene av å stille nasjonalitetskrav for eierskap av fartøy under 15 meter, eller på annen måte sikre nasjonalt eierskap til disse kvotene.»

Utlendinger som er bosatt i Norge har i over 100 år hatt en lovfestet adgang til å eie mindre fiskefartøy. Den aktuelle bestemmelsen ble i sin tid innført i lovverket fordi en mente at utlendinger med fast opphold på et bestemt sted i Norge burde kunne fiske

i norsk sjøterritorium. Denne adgangen er senere begrenset til fartøy under 15 meter.

Departementet mener at det fortsatt er gode grunner for et slikt utgangspunkt. Det ville være urimelig om deler av kystens befolkning skulle utestenges helt fra ervervsmessig fiske og fangst med eget fartøy. Slik departementet vurderer det, balanserer deltakerloven godt mellom hensynet til norske statsborgere og hensynet til utlendinger med fast bosted i Norge. Selv om det er en utvikling i retning av flere utenlandske eiere, utgjør de likevel en svært liten andel av alle eiere av fartøy under 15 meter. I tillegg må alle fartøy på eller over 15 meter ha minst 60 pst. norsk eierskap. Det er rimelig å anta at utviklingen i utenlandsk eierskap dessuten begrenses av at det er et krav om at utlendingen er bosatt i Norge.

Norges tiltredelse til EØS-avtalen er også relevant for bestemmelsen. Vi har et unntak fra avtalens bestemmelser om etableringsrett og fri bevegelighet for kapital når det gjelder eierskap til fiskefartøy. En innstramming av regelen som åpner for at utlendinger bosatt i Norge kan eie fiskefartøy under 15 meter, ville innebære en ny restriksjon som ikke kommer inn under dette unntaket.

Samtidig har departementet forståelse for Norges Kystfiskerlags bekymring for at bestemmelsen kan misbrukes av personer som reelt sett ikke er bosatt i Norge. Det er utvilsomt behov for kontroll av om bosted registrert i folkeregisteret er reelt. Dette behovet styrkes av den teknologiske utviklingen som innebærer at små fartøy kan fiske mye mer effektivt enn tidligere.

Departementet mener på denne bakgrunn at gjeldende bestemmelser i deltakerloven bør videreføres, men at fiskeriforvaltningen fortsatt bør bruke ressurser på å kontrollere reelt bosted, også for utenlandske eiere av fartøy under 15 meter.

Vedtak nr. 919 (2015–2016)

Stortinget traff vedtak nr. 919 (2015–2016) 15. juni 2016 i forbindelse med behandlingen av Innst. 416 S (2015–2016), jf. Dokument 8:105 S (2015–2016). Vedtaket lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å implementere forslagene fra Fiskerilaget og melde tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Stortingets vedtak nr. 919 (2015–2016) gjelder forslag fra Norges Fiskerilag om å endre Nærings- og fiskeridepartementets instruks 12. januar 2016 om krav til forholdsmessighet mellom driftsgrunnlag og fartøystørrelse ved tildeling av deltakeradgang (Instruks).

Departementet har foretatt en gjennomgang av utviklingen etter at Instruks ble fastsatt, både når det gjelder antall utskiftninger og strukturen i fiskeflå-

ten. Det er ingen holdepunkter for at Instruks har hatt nevneverdig betydning verken når det gjelder antall utskiftninger eller flåtestrukturen i de ulike fartøygruppene. Antall utskiftninger har gått ned siden 2015, og fartøystrukturen har holdt seg rimelig stabil. I fartøygruppene med strukturering vil antall fartøy gå noe ned, men dette er en tilsiktet konsekvens av strukturkvoteordningen.

Departementet vurderer saken på samme måte nå som i januar 2016 da Instruks ble fastsatt, og som i april 2016 da vi forrige gang vurderte forslaget fra Norges Fiskerilag. Departementet mener derfor at Instruks bør videreføres uendret, men tar sikte på fortsatt å følge på utviklingen nøye.

Det er mange grunner til at det vil være uheldig om Instruks strammes inn slik Norges Fiskerilag foreslår. Instruks slik den er i dag bidrar til forenkling og en etterlengtet forutsigbarhet for aktørene. Den motvirker dessuten forskjellsbehandling. Instruks bidrar videre til Stortingets målsetting om friere fartøyutforming, som gir fartøyeier større fleksibilitet ikke bare med hensyn til driftsmønster, men også sikkerhet og arbeidsmiljø om bord på fartøyet. Det er dessuten fortsatt slik at det ikke er nevneverdig overregulering i den fartøygruppen Norges Fiskerilag ønsker å stramme inn, mellom 11 og 15 meters hjemmelslengde. Behovet for å stenge store fartøy ute fra denne gruppen er derfor etter departementets mening minimalt.

Det er videre slik at Eidesen-utvalget foreslår endringer som har betydning for Instruks, og som avviker betydelig fra forslaget til Norges Fiskerilag. Utvalgets forslag er nå på høring og vil bli vurdert grundig før en sak eventuelt kan legges fram for Stortinget. Når det dessuten er slik at forslaget fra Norges Fiskerilag innebærer en innstramming både i forhold til den forvaltningspraksis som gjaldt før Instruks ble fastsatt, og i forhold til Instruks, ser departementet det som lite hensiktsmessig å gå videre med forslaget nå.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Else-May Botten, Tor Bremer, Thor Lillehovde og Odd Omland, fra Høyre, Laila Davidsen, Ingunn Foss, Rangdi Krogstad og Ove Trellevik, fra Fremskrittspartiet, Sivert Bjørnstad, Oskar J. Grimstad og Morten Ørsal Johansen, fra Kristelig Folkeparti, Line Henriette Hjemdal, fra Senterpartiet, lederen Geir Pollestad, fra Venstre, Pål Farstad, og fra Sosialistisk Venstreparti, Torgeir Knag Fylkesnes, viser til Meld. St. 31 (2016–2017)

Noen fiskeri- og havbrukspolitiske saker. Komiteen mener det er positivt at regjeringen har samlet disse sakene i en stortingsmelding, slik at komiteen får anledning til en samlet behandling av disse anmodningsvedtakene.

Vedtak 678 (2014–2015) – Produksjonsområder

Komiteen merker seg at Nærings- og fiskeridepartementet 16. januar 2017 fastsatte forskrift om produksjonsområder for akvakultur av matfisk i sjø av laks, ørret og regnbueørret.

Komiteen viser til at hensikten med produksjonsområdene er å dele kysten inn i naturlige enheter for endring av produksjonskapasitet. I første omgang er det virkningen av lakselus på villaks og sjøørret som er det vitenskapelige utgangspunktet for inndelingen. Områdene må derfor være store nok til å innkapsle smitten av lakselus og små nok til at bærekraften ikke varierer for mye innad i områdene.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti viser til at det overordnede kriteriet for endring er miljømessig bærekraft generelt. Det er derfor viktig at kartet for produksjonsområder jevnlig oppdateres slik at det til enhver tid tilpasses det vitenskapelige grunnlaget også for andre bærekraftsindikatorer. Dette er viktig både for næringen, øvrige næringer og for miljøet.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at en lang rekke miljø- og villaksorganisasjoner i høringene foreslår etablering av oppdrettsfrie branngater mellom produksjonsområdene, for å redusere potensialet for spredning av lakselus mellom produksjonsområder. Dette tilsvarer anbefalingene fra Arealutvalget, som på oppdrag fra Nærings- og fiskeridepartementet i 2011 anbefalte at ulike produksjonsområder burde avgrensnes med branngater uten lakseoppdrett.

Dette medlem mener høringsinstansene tar opp en viktig problemstilling, og at næringens bærekraft og framtid avhenger av at man klarer å få bukt med lakselusproblematikken.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at regjeringen fastslo at alle konsesjonene skulle knyttes til et produksjonsområde (jf. Meld. St. 16 (2014–2015)). Dette ble støttet av en samlet komité. Nå er alle konsesjoner knyttet til to produksjonsområder, uten at det fremgår hvordan man skal opprettholde produksjonsområdenes funksjon som buffere/branngater. Disse medlemmer ber om at Stortinget på egnet måte får en forklaring på hvordan produksjonsområ-

dene kan opprettholde sin opprinnelige tiltenkte funksjon som buffersone/branngate.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, viser til at ved innføring av produksjonsområder ble problematikken rundt branngater godt belyst, og en enstemmig komité gikk ikke inn for dette.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti foreslår at det etableres branngater mellom produksjonsområdene der oppdrettsanlegg skal ta i bruk teknologi som avskjermer fisken i merdene fra lus i sjøen. En slik løsning vil ikke begrense produksjonskapasiteten nevneverdig, men samtidig imøtekomme bekymringer fra miljøhold og skape en større innovasjonsarena for ny teknologi med mulighet til å prøve teknologisk innovasjon i en litt større skala.

Dette medlem ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag til hvordan dette kan gjøres, der man ser nærmere på geografisk inndeling av produksjonsområdene og branngatene, øvrige bærekraftsindikatorer, innfasing av krav om lukking av anlegg, samt en vurdering av behov for omstillingsmidler for aktuelle aktører.

Vedtak 680 (2014–2015) – Handlingsplan mot resistens

Komiteen merker seg at regjeringen 23. mars 2017 vedtok en handlingsplan mot resistens mot legegmidler mot lakselus. Komiteen vil understreke viktigheten av at regjeringen følger opp handlingsplanen.

Vedtak 681 (2014–2015) – Strategi mot rømming som tar utgangspunkt i en nullvisjon

Komiteen viser til at regjeringen 23. mars 2017 vedtok en strategi mot rømming som tar utgangspunkt i en nullvisjon. I denne strategien skal regjeringen prioritere fem satsingsområder fremover, som er kunnskap, erfaringsformidling og dialog, sterk sikkerhetskultur, effektivt sikkerhetsregelverk og profesjonell beredskap.

Komiteen er bekymret over hvordan rømminger fra oppdrettsanlegg påvirker villaksen. Når rømt oppdrettslaks gyter med villaks, vil den ville laksebestanden kunne endres genetisk. Vitenskapelig råd for lakseforvaltning vurderer rømt oppdrettslaks til å være en av de mest alvorlige ikke-stabiliserte påvirkningsfaktorene på villaksen. Undersøkelser tyder på at innblanding av gener fra rømt laks i villaksbestandene kan føre til lavere produktivitet og redusert høstbart overskudd av villaks. Ved langvarig sterk påvirkning kan de opprinnelige bestandene gå tapt.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti mener at denne kunnskapen må tas på alvor, og at myndigheter, oppdrettsnæringen og villaksnæringen må samarbeide om å finne løsninger på problemet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Venstre og Sosialistisk Venstreparti, viser til de tiltakene som er innført for utfisking av rømt oppdrettslaks, der det er et spleiselag mellom dem som ikke har merking/sporing av fisken sin, og at dette har hatt god effekt.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener derfor det er merkelig at regjeringen har lagt fram en strategi mot rømming, basert på en nullvisjon, som har begrensede økonomiske konsekvenser. Tiltak som kan påføre næringen vesentlige kostnader eller ulemper, skal vurderes og eventuelt høres senere. Disse medlemmer mener at denne tilnærmingen til handlingsplanen er for defensiv og ikke tar rømmingsproblematikken nok på alvor.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at denne regjeringen tar problemer knyttet til rømming på største alvor. Disse medlemmer viser til at regjeringen har trappet opp kampen mot rømming og resistent lus, og dette er godt gjenspeilet i den vedtatte handlingsplanen.

Med hensyn til legemidler mot lakselus har bruken for øvrig gått ned, men den vesentligste årsaken er at lakselusa er blitt resistent mot legemidlene. I tillegg har økt tilsyn og veiledning til fiskehelsepersonell på forsvarlig legemiddelbruk bidratt til nedgangen. Disse medlemmer viser videre til at som en del av handlingsplanen vil regjeringen sikre at en revidert lakselusforskrift i større grad bidrar til å redusere risiko for resistensutvikling.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, mener at en handlingsplan basert på en nullvisjon for rømming av oppdrettsfisk må kunne innebære en åpning for også å vurdere å stille miljøkrav som har økonomiske konsekvenser.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti viser til at fysisk merking av oppdrettsfisk ved fettfinneklipping vil kunne bidra til at man lettere kan identifisere rømt oppdrettslaks i lakseelver.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener dette bør innføres som et krav for alle næringsaktører.

På denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen stille krav til oppdrettsnæringen om merking av all oppdrettsfisk ved fettfinneklipping.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Fremskrittspartiet, mener at å fysisk merke 400 000 millioner oppdrettsfisk årlig for å ta ut noen hundre fisk ekstra i vassdragene ikke er fornuftig i et kost-nytte-perspektiv eller et dyrevelferdsperspektiv. Mattilsynet konkluderte i 2012 med at de negative dyrevelferdsmessige konsekvensene av fettfinneklipping ikke oppveier fordelene ved å gjennomføre det. Flertallet har merket seg at fra den gang er rømmingstallene og innslag av rømt laks i vassdragene gått betydelig ned.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, viser til at lakserømming kan være miljøkriminalitet. Denne formen reguleres av akvakulturloven.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener at dagens straffenivå for brudd på denne loven er for lavt. På denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om å innføre strengere straffer og sanksjoner ved brudd på akvakulturloven.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet ønsker å behandle eventuelle endringer i ferskfiskordningen i forbindelse med Eidesen, herunder også utviding av levendelagringsordningen for torsk.

Vedtak 569 (2015–2016) – Flytting av kvoteåret

Komiteen viser til at regjeringen ikke foreslår å flytte kvoteåret nå, men at man avventer oppfølgingen av Eidesen-utvalgets utredning. Komiteen støtter den konklusjonen.

Vedtak 570 (2015–2016) – Kvotefleks

Komiteen viser til at regjeringen følger opp spørsmålet om kvotefleks i de årlige reguleringsmøtene i Fiskeridirektoratet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Ven-

streparti, støtter dette synet, og mener at eventuelle endringer i ordningen bør sees i en helhetlig sammenheng og tas i forbindelse med Eidesen-utvalget.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti viser til Fiskeridirektoratets vurdering om at kvotefleksibilitet i seg selv ikke vil bidra til utjevning av sesongen og landingene i torskefisket. Flere av høringsinstansene påpeker også dette, og mener andre ordninger bedre ivaretar målsettingen. Derimot kan innføring av kvotefleksibilitet på fartøynivå i torskefiskeriene resultere i lavere kvoter i de mindre fartøygruppene. Disse medlemmer støtter ikke denne måten å omfordele ressurser fra små til store fartøyer på, og viser til at andre tiltak enn kvotefleks er mer egnet for å sørge for økt forutsigbarhet for næringsaktørene.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Kristelig Folkeparti, viser til at mange høringsinstanser mener ferskfiskordningen bedre ivaretar intensjonen om jevnere og mer forutsigbar råstofftilgang. Ordningen bidrar til at torskefiskesesongen varer lenger, landindustrien sikres ferske leveranser og forutsigbarheten i næringen blir større.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti mener derfor at denne ordningen bør styrkes.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen styrke ferskfiskordningen for å bidra til økt forutsigbarhet gjennom fiskerisesongene og flere ferske leveranser på land.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet ønsker å utrede mulighetene for å drive levendelagring av torsk i inntil et år, for å styrke ferskfiskordningen.

Vedtak 573 (2015–2016) – Prisfastsetting

Komiteen støtter regjeringens vurdering av at det ikke er hensiktsmessig å sette i gang nye utredninger om salgslagenes rolle som eier av markedsplassen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, påpeker at flere av forslagene og vurderingene fra Ekspertgruppen som regjeringen nedsatte, ikke er forenlig med komiteens standpunkt i Innst. 215 S (2015–2016), hvor

næringskomiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, understreket at flertallet ikke støtter forslag om å fjerne salgslagenes enerett til endelig fastsettelse av minstepris eller andre endringer som endrer salgslagenes enerett.

Komiteen støtter derimot forslaget om å etablere en nasjonal referanseprisindeks.

Komiteen understreker at referanseprisindeksen ikke skal svekke salgslagenes enerett til å fastsette minstepris.

Komiteen støtter ønsket om å vektlegge kvalitet høyere. Tiltak for å oppnå dette må være forenlig med salgslagenes enerett.

Vedtak 577 (2015-2016) – Nasjonalitetskrav

Komiteen viser til at deltakerloven blant annet skal sikre at norske fiskefartøy eies av nordmenn. Men nasjonalitetskravet gjelder bare flåten over 15 meter. Komiteen viser til at størrelsesbegrensningen på fiskefartøy på 15 meter ble vedtatt av Stortinget senest i 1983.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, merker seg at det siden 2002 har vært mer enn en dobling i antall merkeregistrerte fiskerfartøy som er eid av utlendinger, og deler Fiskarlagets og Kystfiskarlagets bekymring over utviklingen.

Flertallet viser til at det siden 1983 har skjedd store endringer i norske fiskerier som stiller adgangen i et nytt lys. Strukturkvoteordningen gjør det mulig også for utenlandske eiere å strukturere et større antall kystkvoter, og deretter overføre dem til større fartøyer. Flertallet mener derfor at ordningen har blitt et smutthull som kan utfordre intensjonene i deltakerloven.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at det bør utredes å flytte grensen ned til 11 m, der det ikke er mulig å strukturere.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet mener at slik praksis vil være urimelig. Det ville vært uheldig dersom deler av kystens befolkning skulle utestenges helt fra ervervsmessig fangst og fiske med eget fartøy. Disse medlemmer støtter departementets vurdering i at deltakerloven balanserer godt mellom hensynet til norske statsborgere og hensynet til utlendinger med fast bosted i Norge. Disse medlemmer mener derfor at de relevante bestemmelsene i deltakerloven skal videreføres, men er glade for at fiskeriforvalt-

ningen fortsatt oppfordres til å bruke sine ressurser på å kontrollere reelt bosted – også for utenlandske eiere av fartøy under 15 meter.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre mener dette bør ses på i sammenheng med oppfølging av Eidesen-utvalgets utredning.

Vedtak 919 (2015-2016) – Instruksen

Komiteen viser til at Nærings- og fiskeridepartementet 12. januar 2016 vedtok en instruks om krav til forholdsmessighet mellom driftsgrunnlag og fartøystørrelse ved tildeling av deltakeradgang (Instruksen). Komiteen viser til at komiteen i Innst. 416 S (2015–2016) ikke fullt ut sluttet seg til innholdet i instruksen. Komiteen uttalte også:

«Komiteen mener Norges Fiskarlag i sitt innspill bedre fanger opp hensynet til de mindre fiskefartøyene samtidig som det gis en viss åpning for bevegelse mellom de ulike størrelsesgruppene innen kystflåten. Komiteen støtter dette synet. (...) Komiteen viser til at Stortinget vil foreta en helhetlig behandling av strukturspørsmål i fiskeflåten som en del av oppfølgingen etter regjeringens ekspertutvalg som skal utrede hvordan kvotesystemet for fiskeflåten bør være i framtiden (Eidesenutvalget).»

I Innst. 416 S (2015–2016) mente komiteens flertall at «vesentlige endringer i regelverket, som kan ha konsekvenser for de overordnede målsettingene i havressursloven og deltakerloven, skal fremmes for Stortinget som egne saker.»

Komiteen viser til at Nærings- og fiskeridepartementet i oppfølgingen av vedtaket har valgt å videreføre instruksens uendret.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, mener fortsatt Fiskarlagets modell bedre fanger opp hensynet til de mindre fiskefartøyene samtidig som det gis en viss åpning for bevegelse mellom de ulike størrelsesgruppene innen kystflåten. Flertallet ser ingen grunn til å tillate et system som kan gi negative langsiktige konsekvenser og utfordre den differensierte størrelsesstrukturen før Stortinget har behandlet kvotesystemet som helhet. Flertallet legger videre til grunn at Fiskarlagets modell er forutsigbar for aktørene og forutsetter lik praksis uavhengig av region.

Flertallet viser til Innst. 416 S (2015–2016) hvor Fiskarlag-modellen ble redegjort for:

«Deltakeradganger med hjemmelslengde mellom 11-14,9 meter må ikke tillates plassert på fartøy med største lengde på 21 meter eller større.

Behandling av deltakeradganger med hjemmelslengde under 11 meter opprettholdes slik som angitt i instruksen av 12.1.2016.

Det anses ikke nødvendig å etablere begrensninger (lengdeskott) i forbindelse med at deltakeradganger med stor hjemmelslengde eventuelt plasseres på fartøy med en største lengde som er mindre enn hjemmelslengdegruppen.

Når det gjelder behandling av deltakeradganger mv i snøre- og garngruppens fiske etter makrell vises det til landsstyrevedtak av 21.1.2016 hvor følgende anvises:

‘Deltakeradganger med hjemmelslengder under 15 meter må ikke tillates tildelt/overført til fartøy med største lengde på 15 meter og større verken i forbindelse med splitting, erstatningsfartøy for fortsatt drift eller strukturering. Departementets instruks om forholdsmessighet av 12.1.2016 må justeres tilsvarende.’»

På denne bakgrunn fremmer flertallet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen implementere Fiskarlagets modell ved første anledning.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen styrke ferskfiskordningen for å bidra til økt forutsigbarhet gjennom fiskerisesongene og flere ferske leveranser på land.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen stille krav til oppdrettsnæringen om merking av all oppdrettsfisk ved fettfinneklipping.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om å innføre strengere straffer og sanksjoner ved brudd på akvakulturloven.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding til I fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen implementere Fiskarlagets modell ved første anledning.

II

Meld. St. 31 (2016–2017) – om Noen fiskeri- og havbrukspolitiske saker – vedlegges protokollen.

Oslo, i næringskomiteen, den 23. mai 2017

Geir Pollestad

leder

Torgeir Knag Fylkesnes

ordfører

